

24. rujna 2021.

broj 166 – 167

**KU
ZI
S!!**

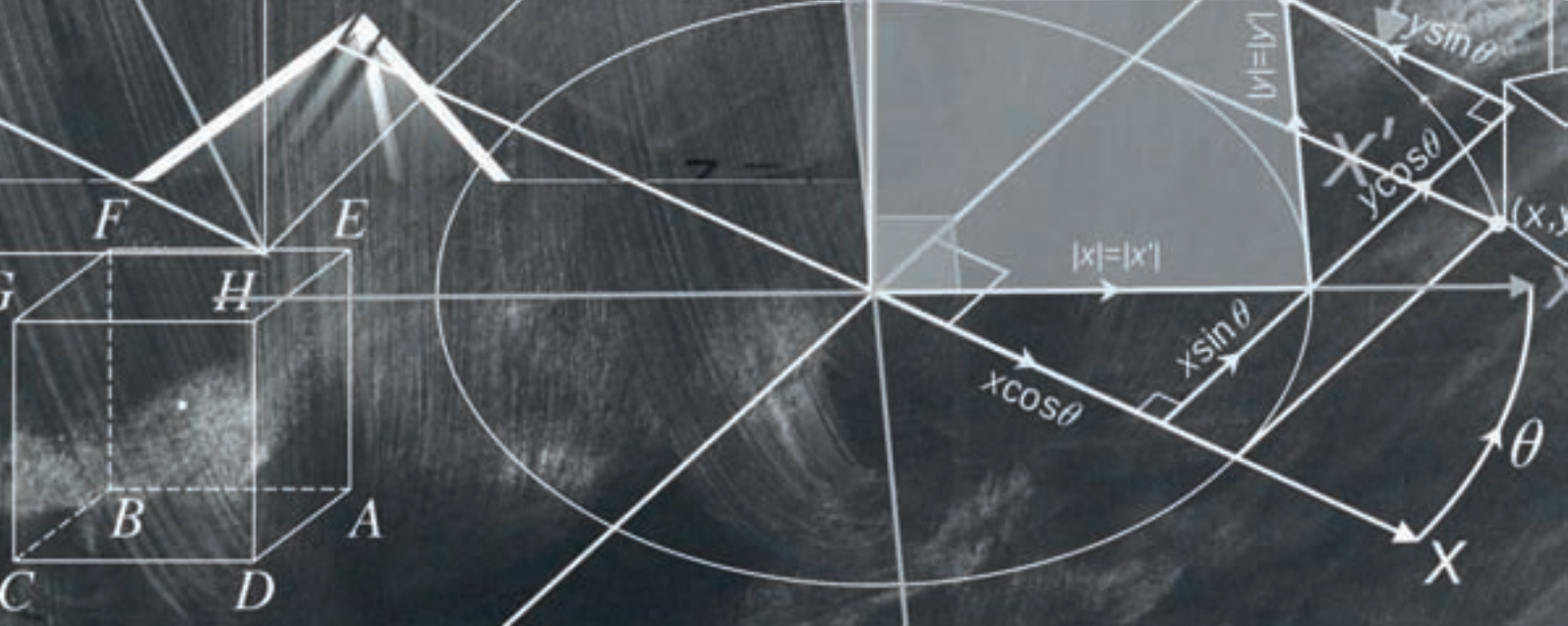
LIST ZA MLADEŽ

$$\mathbf{r} = \mathbf{r}_{\parallel} + \mathbf{r}_{\perp}$$

$$\mathbf{r}_{\parallel} = n(\mathbf{n} \cdot \mathbf{r}) \quad Mg$$

$$\mathbf{r}_{\perp} = -\mathbf{n} \times (\mathbf{n} \times \mathbf{r}) = \mathbf{r} - \mathbf{n}(\mathbf{n} \cdot \mathbf{r})$$

4

ANKETA

GRAD U KOJEM STUDIRAM

8

PREDSTAVLJAMO

DVORCI VOJVODINE

14

TEMA

DIGITALNO NASILJE

20

UMJETNOST

ALEKSANDRA DEVIĆ

2

FOTO MJESECA

HosanaFest u Subotici

List je besplatan

Osnivač: NIU Hrvatska riječ

Nakladnik: NIU Hrvatska riječ

Trg cara Jovana Nenada 15/II
24000 Subotica

Za nakladnika: Ivan Ušumović

Urednik izdanja: Davor Bašić Palković

Zamjenica urednika: Kristina Ivković
Ivandečić

Suradnici: Klara Dulić, Andrea I. Darabašić,
Ivan Benčik, Ivan Čavrgov, Vedran Horvacki

Lektura: Zlatko Romić

Korektura: Davor Bašić Palković

Tehnički prijelom: Thomas Šujić,
Jelena Ademi

Fotografije: Ana Francisković, Pixabay

E-mail: kuzis07@gmail.com

Web: www.hrvatskarijec.rs/stranica/kuzis/

Tisak: Birograf Comp DOO, Zemun

List izlazi uz redovitu potporu Pokrajinskog
tajništva za kulturu, javno informiranje
i odnose s vjerskim zajednicama

Novi početak — novi izazovi

Nadam se da ste ovaj, najnoviji broj *Kužiš?!-a*, ujedno jedan od znakova kraja raspusta, dočekali odmorni, veseli i puni elana i mladalačke energije. Iako znam da je početak školske ili studentske godine za jedne događaj koji se nestrpljivo čeka, a za druge noćna mora – moramo priznati da je onaj prvi dan škole ili faksa dan koji svi željno iščekujemo. U glavi se vrte brojne odjevne kombinacije, želimo pokazati svoj tamni ten ako smo bili na ljetovanju. Osim pokazivanja naših najljepših izdanja, jedva čekamo zagrliti prijatelje koje dugo nismo vidjeli i ispričati im priče koje su propustili, dok je s onima koje redovito viđamo dovoljan samo pogled koji kaže: »Evo nas tu opet«. To ushićenje početkom nove školske godine uglavnom traje dan ili tjedan ili, ako imate sreće, mjesec dana. Nakon toga uglavnom slijedi kukanje zbog odgovornosti koje sa sobom nosi škola (poput ranijeg ustajanja), a ubrzo poslije toga se mnogi nalaze u problemu zvanom »Zar već zadaća i kontrolni zadatak?«. Nekoliko minusa i loših ocjena brzo dovedu u red i one koji su se tijekom raspusta najviše ulijenili.

Najljepše, a u isto vrijeme najteže, je brucošima i učenicima prvih razreda osnovnih i srednjih škola čije ushićenje traje i duže od mjesec dana. Nekima je pak to iskustvo teško zbog straha od nepoznatog. Mnogi strahuju kako će se snaći u novom razredu, u novom gradu, hoće li ih drugari prihvatiti, jesu li napravili dobar izbor škole/fakulteta/smjera... Strahova je mnogo, ali svi se oni vremenom ispostave nepotrebnim jer u 90 posto slučajeva izbor bude ok (u onom preostalom postotku također bude sve u redu jer je promjena fakulteta/škole uvijek moguća). Za svaku novinu je potrebno samo vrijeme. Potrebno je da budete strpljivi, date sebi vremena naviknuti se na novine i redovito ponavljate kako je u redu što nešto ne znate i kako ćete sve vremenom naučiti. Sada vam je možda, više nego ikada prije, potreban *Google Maps* i *Bog* (kog također spominjete više nego inače) kako biste se snašli u nepoznatim ulicama, s nepoznatim ljudima i još nepoznatijim gradivom. Uglavnom se poslije nekoliko mjeseci smijete svojim sadašnjim strahovima i prepričavate ih sa zadovoljstvom svojim novim prijateljima – ljudima koji će vam u narednih nekoliko godina postati možda najbolji prijatelji, u gradu koji će vam možda postati najdivnija uspomena života.

Zaključak je u suštini uvijek isti: budite strpljivi, vrijedni i pozitivni. Učenici i studenti koji nisu prvaci i brucoši će se uskoro navići na rano ustajanje, zadaću i učenje, a nove će fore dobiti novi sjaj. A uz smijeh – sve je lakše! U isto vrijeme, brucoši i prvaci postat će spremni za svaki novi izazov, a svoje iskustvo će rado podijeliti ovdje s nama. Želimo vam sretan početak nove školske i studentske godine. Samo hrabro!

Grad u kojem studiram

U susret početku akademske godine, razgovarali smo s više studenata o gradovima u kojima studiraju. Oni govore o svojim iskustvima, studentskom životu (smještaj, prehrana, razonoda...) u tim gradovima (Beograd, Zagreb, Novi Sad, Osijek, Vukovar), njihovim prednostima i manama...

Dijana Vidaković, Fakultet tehničkih nauka, smjer Informacioni inženjering, Novi Sad: Četvrta sam godina i uspješno privodim kraju studije. Sve četiri godine živim u stanu sa cimerkom s kojom je život ljepši i lakši. Obveze jednog studenta u Novom Sadu su učenje i

često zvan, *Sava*, glasi za najdruštveniji i najveseliji studentski dom u Zagrebu. I zaista jeste tako. Noćni život u Zagrebu se od doba korone svodi na druženja vani, često je to na parkingu *Mladost*, preko puta od doma ili na jezeru Jarun, a Zagreb ne zna za radni ili neradni dan, pa se mladi znaju proveseliti bilo koji dan i oko zgrade HNK-a. Zagreb u svakom svom kutu krije po koji muzej ili hvale vrijedan spomenik, a odlikuje se i predivnim parkovima. Iznad Zagreba prostire se Sljeme koje je neiscrpni izvor raznoraznih fizičkih ak-

druženje (smijeh). Novi Sad je grad studenata i tu možete steći mnogo novih poznanstava, kao i prijatelja za cijeli život. Dobro poznata ulica Laze Telečkog je ulica u kojoj možete pronaći glazbu koja god vam trenutno prija. U pauzi od učenja također volim prošetati Dunavskim parkom koji se nalazi u centru grada ili Kejom pored Dunava. Novi Sad je grad u kom možete pronaći mnogo zanimljivih sadržaja, kulturnih događaja, koncerata i sportskih aktivnosti. Moj izbor su kino, Narodno kazalište i bazen na Spensu. Na samom kraju studija mogu reći da sam zaljubljena Novi Sad i da ću mu se uvijek rado vraćati.

Marija Vereb, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, smjer Rehabilitacija, Zagreb:

Prva sam godina diplomskog studija. Moj studentski grad je Zagreb, skromno mogu reći, najljepši grad na svijetu. U Zagreb sam došla 2018. te sam od tada u istom smještaju, u Studentskom domu *Stjepan Radić*. Kao jednu od najvećih prednosti navela bih ekonomsku isplativost života u domu, sobičak u Zagrebu je 3 puta skuplji od doma, o stanovima da ne pričamo. Osim tog što je isplativo, u sklopu doma imamo dvije velike menze, slastičarnu i menzu s brzom hranom (što se odrazilo i na našu kilažu). Studentski dom *Stjepan Radić* zaista je fantastično tramvajski umrežen s većinom fakulteta, tako da i ako možda nije blizu svakom, čest je izbor studentima zbog svih svojih propratnih sadržaja. U sklopu njega, sem spomenutih menza imamo i praonicu rublja, teretanu, fitness studio, kino forum... Studentski dom *Stjepan Radić*, zbog lokacije

tivnosti kao što su planinarenje, trčanje, skijanje...

Dorja Kujundžić, Veleučilište *Lavoslav Ružička*, smjer Fizioterapeut, Vukovar:

Ovaj studij traje tri godine. Trenutačno završavam prvu godinu. Smještena sam u studentskom domu gdje sam upoznala mnogo novih ljudi i započela nova prijateljstva. Dom je u novijem izdanju i u odličnoj funkciji. Ovaj mali grad tokom ljetnih dana zna biti pun proslava i manifestacija. Kroz cijeli grad teče rijeka Dunav. Šetnjom se može obići cijeli grad. Također, malo izvan grada je šumica u kojoj se mala djeca mogu zabavljati na igralištu ili mi malo stariji možemo iskoristiti vrijeme za rekreaciju. Ove godine se otvorio Vukovarski vodotoranj. Posjetila sam ga, on je sada

uređen tako da kad se liftom ide prema gore na sami vrh vodotornja, vidi se povijest njegovog rušenja i napada..., a sa samog vrha vidi cijeli grad.

Marijana Dulić, Akademija tehničko-umjetničkih strukovnih studija, smjer Tekstilni inženjer, Beograd:

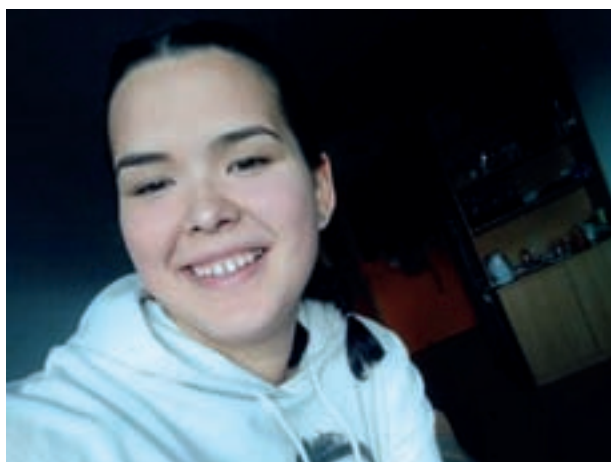
U listopadu ću upisati treću godinu (apsolventica sam). Živim u stanu, imala sam sreće pa sam se lijepo namjestila, nedaleko od fakulteta, prilično blizu samog centra... Beograd sam po sebi pruža dosta aktivnosti, a i kulturni program je bogat. Obično je nedjeljom (ne svaki put ali zna biti) na samom trgu nekakav koncert, klasične pa i narodne muzike... zavisi od doba godine. Građani se uvijek potrude da grad živi. Zbog situacije s Covid19 nisam imala mnogo prilike za

izlaske, ali uopćeno grad noću ima svoju posebnu čar, još kada se promatra s Kalemegdana na koji često odlazim... Pogled je prosto nevjerovatan, gleda na dvije velike rijeke, Savu i Dunav. Za mene noćni život može biti i uz laganu melodiju gitare i dobro društvo, a znala sam otići po neki put u bar/pab... uglavnom bude super atmosfera... Također volim otići do Zvezdarske šume, često mjesto za čitanje knjige. Beograd ima dosta parkova, a izdvojila bih Košutnjak, Zemunski park, Dunavski i Zemunski kej...Ove godine je održan maraton, imala sam prilike biti među navijačima i uživati u sportskom duhu toga dana. Iako nisam neki tip koji prati sportska dešavanja, znam da se u ovom gradu uvijek nešto dešava...

Lucija Ivanković Radaković, Fakultet za dentalnu medicinu i zdravstvo, smjer Sestrinstvo, Osijek:

Upisala sam drugu godinu studija te će mi ova godina biti druga godina studentskog života u Osijeku. Živim u jednom od tri studentska doma u gradu. Život u domu ima svojih i dobrih i loših strana. Osvrnut ću se na one dobre strane. Neke od njih su da ni u jednom trenutku nisi sam, uvijek ima nekoga od studenata i imaš se kome obratiti za pomoć. Dobra strana života u domu je i ta da kad je vrijeme ispita, vjerovali ili ne, u domu vlada potpuni mir i tišina (valjda jer svi uče (smijeh)). Što se tiče društvenog i noćnog života, nisam ga imala prilike upoznati onakvim kakav zaista jeste, ali i pored trenutne situacije uspjeli smo imati bar nekakav društveni život. Jedno od popularnih mjesta za popiti

kavu jeste Tvrdča. Tu se odvija najveći dio društvenog i noćnog života u Osijeku. Svaki četvrtak je »studentski četvrtak«. Tada uvijek ima neka žurka u klubovima, ili na otvorenom. Ljudi su vrlo otvoreni i druželjubivi. U svakom trenutku možeš naći nekoga za prošetati uz Dravu ili za uživati u nekom od parkova. Lijepa strana Osijeka je ta što ima jako puno fontana, parkova, zelenila... Za one koji vole biti u prirodi nije daleko park prirode Kopački rit. Od kulturnih događanja izdvojila bih kazališne predstave, folklorne i tamburaške koncerte. Za one koji se vole rekreativno baviti nekom tjelesnom aktivnosti tu je igralište *Srednjica*, na kojem ima teren za većinu sportova koje možete zamisliti. Također, pored Drave je uređena biciklistička staza, kao i staza za trčanje. Iako se čini mali, kada se upozna – Osijek nije uopće mali. Mislim da je odličan grad za studiranje jer ništa nije daleko jedno od drugog i svatko može pronaći neku aktivnost za sebe.

Daniel Kujundžić, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Odjel za biologiju, Osijek: Trenutno završavam prvu godinu i u 10. mjesecu upisujem drugu. Živim u domu gdje je super jer ima mnogo ljudi i uvijek

mogu naći nekoga s kime bih razgovarao, ali je loša strana ta što nekad nemam mira za učenje. U slobodno vrijeme idem u zajednicu *Duhos* na vjeronauk. Tamo sam upoznao puno novih prijatelja, a osim vjeronauka često imamo izlete i zajedničke radne akcije. Kroz Osijek teče Drava i uz nju se nalazi dugačko šetalište tj. *Promenada*. Sviđa mi se što ima puno terena za nogomet i košarku i puno sprava za vježbanje.

K. D. Š.

Pedesetak novih srednjoškolaca

Prvoga rujna započela je još jedna školska godina. Kada je u pitanju srednja škola, ove godine u cjelovitu nastavu na hrvatskom upisano je pedesetak prvša. U Gimnaziji *Svetožar Marković* u Subotici – opći smjer upisano je 12, u Medicinsku

školu u Subotici – smjer medicinska sestra-tehničar upisano je 23 učenika, dok je Politehničku školu u Subotici na smjeru tehničar tiska upisalo 13 učenika. Prvaši u Politehničkoj će nastavu pohađati dualno – odnosno dio učenika će uz teoriju u školi imati i takozvano učenje kroz rad i to u subotičkim poduzećima *Rotografika* i *Birografika*. Ovo dualno obrazovanje je sada prvi puta prisutno i za učenike na hrvatskom nastavnom jeziku.

Glede osnovnoškolske nastave na hrvatskom jeziku, upisalo se 25 prvša, i to u sljedećim školama: OŠ *Matko Vuković*, Subotica (16 učenika), OŠ *Vladimir Nazor*, Đurđin (4 učenika), OŠ *Ivan Milutinović*, Subotica (1 učenik), OŠ *Ivan Milutinović*, Mala Bosna (1 učenik) i OŠ *Matija Gubec*, Tavankut (3 učenika).

U Osnovnoj školi *22. oktobar* u Monoštoru od ove školske godine počinje cjelovita nastava i u višim razredima, odnosno učenici petih razreda nastavu će slušati na materinjem jeziku. Njih šestero, odnosno njihovi roditelji, odlučili su se za to. Oni su ujedno bili i prva generacija učenika koja je pohađala cjelovitu hrvatsku nastavu izvan Subotice i okolice.

Kada su u pitanju učenici cjelovite nastave, za njih su osigurani udžbenici i to po simboličnoj cijeni od 1.000 dinara. Mogu se koristiti i polovni udžbenici, ali to ne važi za četvrti i osmi razred koje je »zahvatila« reforma školstva.

Hrvatsko nacionalno vijeće i ove školske godine za osnovce, kojima je to potrebno, osiguralo besplatan linijski prijevoz a za srednjoškolce subvenciju mjesečnih karata.

Tijekom rujna u brojnim školama diljem Vojvodine provedeno je anketiranje učenika, odnosno njihovih roditelja o izbornom predmetu Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, a broj zainteresiranih učenika bit će uskoro poznat.

K. U.

6

Uspješna suradnja s vukovarskim Veleučilištem

Svečanom sjednicom Stručnog savjeta, 13. rujna, u Vukovaru obilježen je Dan Veleučilišta *Lavoslav Ružička*. Ovom prigodom dodijeljene su plakete i zahvalnice zaslužnim pojedincima, institucijama i poduzećima za uspješnu suradnju i doprinosu radu Veleučilišta. Uz brojne uzvanike, među ostalima, skupu je nazočio i predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća **Lazar Cvijin**, objavio je HNV.

Cvijin je u ime HNV-a primio zahvalnicu za uspješnu suradnju u programu usmjeravanja studenata iz hrvatske zajednice u Republici Srbiji

na studij na vukovarskom Veleučilištu putem odobrenih kvota, što se uspješno realizira u suradnji sa Središnjim državnim uredom za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Mimo protokola, HNV-u je iskazana

posebna čast obratiti se prisutnima te je Cvijin u svom obraćanju istaknuo zahvalnost Veleučilištu i Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske koji s ovakvim programom brinu o obrazovanju hrvatske zajednice u Srbiji i stvaranju budućih kadrova na hrvatskom jeziku.

K. U.

Tradicijska kultura u životu mladih

Forum mladih hrvatskih manjina, četvrti put po redu, održan je 4. i 5. rujna u Karaševu u Rumunjskoj, u organizaciji Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj i Hrvatske matice iseljenika. Forum mladih okuplja predstavnike mladih hrvatskih manjinskih zajednica kako bi raspravili određenu temu vezanu za identitet i svakodnevicu mladih pripadnika hrvatske nacionalne manjine.

Tema ovogodišnjeg Foruma bila je »Naslijeđe za budućnost? – Tradicijska kultura među mlađim naraštajima hrvatskih manjinskih zajednica«.

Na Forumu se među ostalima nastojalo odgovoriti na pitanja: Kakvo mjesto zauzima tradicijska kultura manjinske zajednice u životu njezinih mla-

okruženju, gospodarskim aspektima bavljenja tradicijskom kulturom...

Tijekom dvodnevnog skupa 5. rujna su izlagali sudionici i održane su radionice, dok je nedjelja, 6. rujna, bila posvećena edukativnom izletu, upoznavanju lokalne hrvatske zajednice i druženju. Prošle godine zbog ograničenja nametnutih širenjem epidemije covid-19 Forum se nije održao, a ove godine je covid također utjecao na Forum tako da se održao u »hibridnom« obliku. Dio sudionika održao je svoja predavanja u samom Karaševu, dok je drugi dio sudjelovao putem Zoom aplikacije. Forum je bio prenošen i putem Facebook stranice HMI.

Na skupu je sudjelovao **Augustin Žigmanov**, student u Zagrebu iz Subotice, koji je predstavio tradicijsku kulturu vojvođanskih Hrvata.

»Forum je okupio mlade iz Vojvodine, Mađarske, Rumunjske i Italije. Naš zadatak bio je predstaviti tradicijsku kulturu, probleme s kojima se susrećemo, te koja je uloga mladih u cijeloj ovoj priči. Iznimno mi je drago što sam predstavljao hrvatsku manjinsku zajednicu u Vojvodini koja se doista može pohvaliti svojom bogatom tradicijom i angažmanom sve većeg broja mladih koji ju nastoje očuvati, što nije slučaj u nekim drugim manjinskim zajednicama. Kruna ovog foruma je bila radionica u kojoj

smo otvoreno raspravljali o ključnim faktorima koji utječu na zainteresiranost mladih i građenje njihovog identiteta u zajednici. Kroz radionicu smo mogli čuti različite stavove i mišljenja, ali i probleme zbog kojih očuvanje tradicije i kulturne baštine kod mladih postaje sve teže. Smatram da nas je forum sve zbližio i nadam se da ćemo u skoroj budućnosti upravo mi mladi ostvariti međusobnu suradnju te na taj način učiti jedni od drugih na koje sve načine možemo očuvati tradiciju, identitet, baštinu i njihove vrijednosti. Nadam se da ćemo u skorijoj budućnosti vidjeti plodove naše suradnje te na taj način osnažiti naše zajedništvo i ljubav prema tradicijskoj kulturi koju mi mladi baštinimo«, rekao je Augustin Žigmanov za naš tjednik.

Hrvatska riječ

dih pripadnika? Koji oblici tradicijske kulture osobito utječu na živote mladih pripadnika manjinskih zajednica? Koja je razlika u doživljaju tradicijske kulture između starijih generacija i mlađih naraštaja? Koje organizacijske oblike poprima bavljenje tradicijskom kulturom među mladima? Živi li tradicijska kultura među mladima i mimo organiziranog bavljenja tradicijskom kulturom? Odbija li tradicijska kultura dio mladih pripadnika manjinskih zajednica od istih? Kako mediji utječu na doživljaj tradicijske kulture u mladima pripadnika manjinskih zajednica? Čini li bavljenje manjinskom tradicijskom kulturom mlade ljude izoliranim od mladih ljudi drugih interesa ili pripadnika većinskog naroda? Bilo je govora i o društvenim mrežama i tradicijskoj kulturi, tradicijskoj kulturi u urbanom i ruralnom

Zaboravljene ljepote našega kraja

S obzirom na multikulturalnost, bogatu povijest i brojne utjecaje koji su tijekom stoljeća formirali izgled i svakodnevni život na teritoriju Vojvodine, ne čudi da se na površini od preko dvadeset tisuća četvornih kilometara nalaze mnoge građevine u različitim arhitektonskim stilovima, tvrđe, zdanja i dvorci. Iako je feudalni sistem na Balkanu davno potisnut iz života, a manje-više i iz sjećanja, ljetnikovci, kašteli, ergele i dalje postoje u nekim vojvođanskim mjestima, čuvajući uspomene na plemićke i druge imućne obitelji. Osim samih građevina, priče tih porodica čuvaju i njihovi nasljednici i kustosi koji se bave održavanjem nekih od ovih zdanja.

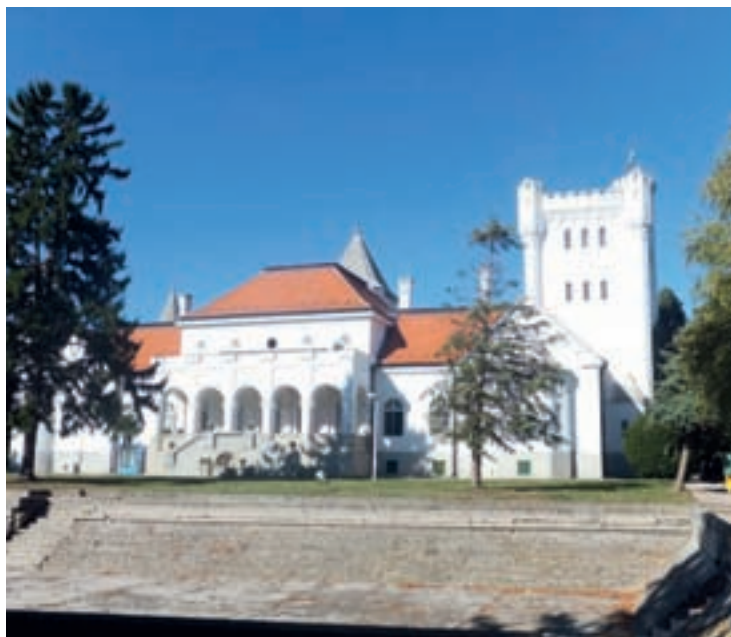
Nažalost, postoje kompleksi koji su posredstvom okolnosti, birokracije i nepažnje postali ruinirani i sada su čak nesigurni za posjete. Međutim, određen broj je u dobrom stanju – djelomično je tomu pridonijela činjenica da su zdanja u privatnom vlasništvu te da neki funkcioniraju kao hoteli ili odmorišta. Od oko šezdeset zdanja izdvajamo nekoliko koje možete posjetiti uživajući u njihovoj ljepoti i ambijentu.

8

Fantast, Bečej

Nakon što su mnogi prepoznali turistički potencijal aristokratskih zdanja u Vojvodini, *Fantast* je ubrzo postao jedno od najprepoznatljivijih mjesta na turama kroz ovaj dio zemlje. Dvorac se nalazi na

15 kilometara od Bečeja, nedaleko od Novog Sada. *Fantast* je sazio **Bogdan Dundžerski** i dvoru dao ime po svome omiljenom konju, Fantastu. Zdanje je završeno 1925. i uređeno je stilu neogotike i neoklasicizma, no nažalost od namještaja, tepiha, lusteri i velikog djela imovine gotovo ništa nije autentično, s obzirom da je dvor nacionaliziran nakon Drugog svjetskog rata, a imovina Dundžerskih otuđena. Zapravo, od starog zdanja ostali su samo zidovi i vrata. Bogdan je na imanju podigao i kapelu sv. Đorđa, čiji je ikonostas oslikao poznati **Uroš Predić**. Kule su urađene u duhu srednjovjekovnih dvoraca i tvrđava. Centralni dio prizemlja dvora čini svečana dvorana u kojoj su Dundžerski priređivali balove. Postoji ideja da se uslijed privatizacije ovog zdanja ono zatvori za posjetitelje, a samim tim njegova sudbina postaje upitna.

Dvorac Stratimirovića, Kulpin

Dundžerski su bili vlasnici nekoliko zdanja u Vojvodini, kako su bili veoma imućna porodica. Kom-

pleks od dva dvorca sagrađen je za porodicu Stratimirović. Početkom prošlog stoljeća otkupljuje ga **Lazar Dundžerski**. On se u ovom dijelu Vojvodine bavio poljoprivredom i trgovinom. Obitelj je obnovila posjed i doprinijela njegovom širenju. Kao i *Fantast*, kompleks u Kulpinu ostaje u vlasništvu Dundžerskih do nacionalizacije. Zdanja su otvore-

na za posjetitelje, mada nisu u dobrom stanju. Posjed je veoma često služio kao mjesto za snimanje različitih igranih i dokumentarnih serijala, što je u određenoj mjeri naškodilo autentičnosti, s obzirom na prilagođavanje izgleda dvora scenografskim zahtjevima. S obzirom da su Dunderski obnovili dvorac, ali sa zahtjevom da on zadrži izvorni izgled, očite su klasicističke odlike u arhitekturi. Posljednji put je obnovljen 2009. godine. Na imanju se nalaz i manji dvor, koji je u veoma lošem stanju i dvoredi koji su za porodicu predstavljali posebno mjesto i naslijeđe.

Patrijaršijski dvor, Srijemski Karlovci

Osim toga što je ova zgrada središte Pravoslavne crkve, ona predstavlja i riznicu i muzejski prostor. Ovo je nesumnjivo najvelebnija zgrada u Karlovcima, nalazi se u samom centru i predstavlja nezaobilazni dio posjeta ovom vojvođanskom gradiću. Dvor je izgrađen krajem XIX. stoljeća. Najznačajniji dio čini riznica u kojoj su sačuvani dragocjenosti, umjetnički materijal, ikone, portreti, različiti predmeti primijenjene umjetnosti i knjižnica rijetkih i vrijednih rukopisa i stare knjige. U okviru kompleksa je i kapela, s radovima Uroša Predića, koji je u tom periodu bio veoma cijenjen i zato su njegovi radovi bili toliko popularni među aristokracijom. Kompleks Patrijaršijskog dvora čini i prostrani dvorski park, dublji i prostraniji sa zadnje strane u kome je niz pomoćnih zgrada i stari dvor. Čitav posjed je ograđen visokom zidanom ogradom kombiniranom s rešetkama od kovanog željeza.

Vila Stanković, Čortanovci

Vila **Radenka Stankovića**, koji je bio liječnik i ministar prosvjete za vrijeme jugoslavenskog kralja **Aleksandra Karađorđevića**, sazidana je u stilu

srednjevjekovnih dvoraca na teritoriju Srbije i Lombardije, početkom 30-ih godina prošlog stoljeća. Nalazi se u čortanovačkoj šumi, a iz dvora se pruža pogled na Dunav, Banat i Bačku. Od prije Krista mjesto na kom je sagrađen dvor zove se Zlatni brijeg. Tijekom gradnje dvora otkriveni su ostaci antičkih rezidencija i tvrđava. Nakon konfiskacije služila je kao rezidencija brojnih državnika i nažalost nije otvorena za posjetitelje. To pak ne znači da ne možete provesti vrijeme u njenoj neposrednoj blizini i uživati u pogledu. Ipak, u dijelu zdanja možete uživati i ako posjetite *Shakespeareov festival* koji se tijekom ljeta odigrava upravo u ovoj vili.

Dvorac Lazar, Ečka

Kaštel Ečka, nalazi se u istoimenom mjestu kraj Zrenjanina. **Lázár Lukács** kupio je pustoš u kojoj je osnovao naselje i podigao crkvu u drugoj polovici

XVIII. stoljeća, poglavito za svoje podanike. Njegov sin **Agoston** je podigao dvorac, da bi ga kasnije kupio grof **Harnoncourt** koji će imanje značajno izmijeniti krajem XIX stoljeća. Tijekom narednih desetljeća dvorac je dobro održavan i do danas ostaje u odličnom stanju. U okolini dvorca su crkva, ribnjak i vodotoranj, kompleks čini i park s fontanom i nekoliko skulptura. Trenutno se na imanju nalazi lovački dom i hotel, te je zdanje otvoreno za posjetitelje. Kaštel je tijekom godina bio mjesto okupljanja mnogih ljubitelja lova, a tu su boravili i austrougarski prestolonasljednik **Franz Ferdinand** i jugoslavenski kralj **Aleksandar Karađorđević**. Dvor je poznat po tome što je u njemu boravio i nastupao poznati skladatelj **Franz Liszt**, doduše kada je bio samo dječak: imao je svega devet godina. Kompleks je prepoznatljiv po svom izgledu – oštre ivice, trokuti, crveno pročelje s bijelim detaljima.

Andrea I. Darabašić

Mit o debljini

Zamišljam da ste se barem jednom susreli s naslovima poput: *Epidemija debljine*, *Debljina ubija*, *Prekomjerna težina skraćuje život* i slično. Vjerujem i da ste od liječnika često čuli kako radi zdravlja obavezno morate skinuti koji kilogram.

No, koliko je to uopće točno? Istraživanje utjecaja na zdravlje i dugovječnost, onoga što i koliko jedemo, nije novina. No, kroz veći dio povijesti ljudi su se uglavnom susretali s problemom nedostatka hrane i umirali su od gladi. Tek u novije (a i to samo u nekim dijelovima svijeta) hrane ima u izobilju. U skladu s tim se i povećavala prosječna težina.

Također, u zadnjih par desetljeća prisutna je i ideja o tomu kako je višak kilograma štetan. Iako je danas teško na debljinu gledati kao na nešto po-

preplavljeni bombastičnim naslovima o epidemiji debljine i o tomu kako debljina ubija. Nakon medija, narativ su preuzele različite zdravstvene i druge institucije upozoravajući na tu, tobože, veliku opasnost. Naravno, u sve se uključila dijetna industrija nudeći cijeli niz rješenja (koja ne funkcioniraju) i koja ostvaruje zaradu u milijardama dolara. I to je to, tako je nastao mit o debljini i započeo rat protiv prekomjerne težine. Mit živi, na žalost, i danas, kao i borba protiv debljine a ponavljaju ga i mnogi stručnjaci.

Što kažu znanstvena istraživanja?

Istina o debljini je, u stvari, posve drukčija. U analizi spomenutog članka ubrzo su pronađene pogreške i u izračunu i u metodologiji te broj smrtnosti od debljine na godišnjoj razini za 2000. godinu, u SAD-u, ne iznosi 365.000 nego 26.000 (po broju smrtnosti i dalje prednjače uporaba oružja, alkohol, prometne nezgode). Autori spomenutog članka su i sami 2005. godine objavili ispravku članka, no to je prošlo posve nezapaženo i nije utjecalo na stvoreni mit o debljini.

Istina – ljudi s većom tjelesnom težinom žive dulje!

Godinama slušamo da debljina vodi u bolest i prijevremenu smrt, često od stručnjaka, kao i zdravstvenih djelatnika, no cijeli niz istraživanja dokazuje upravo suprotno! O tomu govore istraživanja provedena u SAD-u, Finskoj, Kini, Njemačkoj, Norveškoj, pokazujući da osobe s većom težinom žive dulje.

Zašto je važno da se narativ promijeni i zašto je važno višak kilograma smatrati neprijateljem? Zato što uz mit o tomu da »debljina ubija« imamo i posve krive ideje o tomu što nas deblja a što je »zdravo«. To sve skupa ima dalekosežne posljedice o kojima ću pisati u idućim tekstovima. Objasniti ću što su to poremećaji u prehrani, je li debljina povezana s poremećajima u prehrani, što je to tzv. »diet mentality« (mentalitet dijeta) te koje su posljedice.

Do tada, dopustite sebi promisliti o ovim informacijama. Ako se s njima susrećete prvi put, moguće je da ćete osjetiti otpor, što je uobičajeno kada se susretnemo s nečim što se vrlo razlikuje od onoga u što vjerujemo.

Marina Balažev, prof., specijalizantica transakcijske analize, smjer psihoterapija

zitivno, a ideja da debljina ubija je jedan od osam mitova vezanih uz istu, i to mit s vrlo štetnim posljedicama. O tome se u svojoj knjizi *Health at Every Size: The Surprising Truth About Your Weight* bavi autorica **Linda Bacon**.

Kako je sve počelo?

Različite upute o tomu što jesti ili ne jesti prisutne su odavno u različitim kulturama ali najčešće u kontekstu hrane kao podrške za neku tegobu, ili izostavljanja neke hrane koja ne paše ili potencijalno šteti našem organizmu. Fokusa na hranu i na višak kilograma *kao na problem*, je novina, a evo i kako je ta priča uzela maha.

Centar za kontrolu i prevenciju bolesti (engl. *CDC Centers for Disease Control and Prevention*) je u poznatom časopisu *JAMA (Journal of the American Medical Association)* objavio tekst o tomu koji su najveći uzročnici smrtnosti u 2000. godini u SAD-u, stavljajući na drugo mjesto debljinu. Ubrzo su mediji bili

Šest važnih stvari o srednjoj školi

Srednja škola je nedavno počela. Ona uopće ne mora biti nešto strašno, ali možeš očekivati da će biti dosta drugačije od onoga što si navikla do sada. Iskustva drugih uvijek budu dobrodošla, ali što ako nemaš nikoga tko će ti dati uvid u to što očekivati, a što ne očekivati? Zato ti donosimo nekoliko stvari koje trebaš znati o srednjoj školi.

1. Skroz je okej ako odmah ne možeš pronaći svoju grupu prijatelja

Odjednom imaš pred sobom 20-ak novih ljudi, šanse da prva osoba koju upознаš i s kojom sjedneš u klupu postane tvoja nova BFF nisu realne. Da, može se to dogoditi, ali i ne mora. Skroz je normalno da se družiš s jednom grupom ljudi pa za par mjeseci prestaneš i počneš s novom. Ne poznaješ većinu tih ljudi, ne moraš se siliti da se družiš sa svima i da si sa svima budeš jednako dobra. Izdvojiti će se s vremenom ekipica koja će ti baš sjesti i s kojom ćeš provoditi najviše vremena, ali nekima se to ne dogodi prvi tjedna ili prvi mjesec, već i nekada kasnije.

2. Bit će profesora za koje ćeš imati osjećaj kao da te imaju na piku bez razloga

Nekada u tri ili četiri godine srednje škole naletjet ćeš na profesore koji će biti odlični, ali i na one koji će biti noćna mora. Za neke ćeš imati osjećaj kao da te imaju na piku jer sve što napraviš nije dovoljno dobro, uvijek tebe prozivaju, daju ti slabe ocjene bez razloga i jednostavno su nepravedni. Bilo bi super da imamo opravdanja zašto to rade, ali neki su jednostavno takvi da će ovakve stvari raditi bez razloga. Ono što ti možeš napraviti je potruditi se i biti uvijek u toku s gradivom i biti pristojna.

3. Nikome nije bitno nosiš li brendiranu odjeću ili ne

Iz nekog je razloga postalo očekivanje da se nove Nike tenisice ili Tommy Hilfiger majice, ali u realnosti, ako ćeš nositi neku drugu odjeću ili obuću, nitko te neće zbog toga zezati jer nikome to neće biti toliko važno koliko ti misliš da je važno. Pogotovo kada su u pitanju ljudi s kojima se družiš. Da, u srednjoj zna biti ona neka grupa ljudi koji su zabrijali da su elita, ali s njima se ionako ne želiš družiti jer oni ti nikada neće biti pravi prijatelji. Koliko se god trudila.

4. Drži se dalje od drama

Nemoj se petljati u svađe i drame u razredu. Ako te se ne tiče, drži se dalje, ne biraj strane i ne komentiraj neki slučaj ako ne znaš cijelu priču.

5. U redu je i ako ne pušiš ili ne piješ – ne moraš početi kako bi se uklopila

U srednjoj počnu izlasci, druženja nakon škole, a često nažalost i uz alkohol ili cigarete. Sve to možeš raditi i bez da počneš pušiti ili piti. Nikom neće smetati naručiš li cedevitu umjesto alkoholnog pića. Neki će te možda pokušati natjerati da se pridružiš, ali neće te zbog toga početi izbjegavati ili se ne družiti s tobom.

6. Ne pravi se da si netko tko nisi

Loša ideja, vjerojatno najgora koju možeš dobiti. Iako tzv. popularne ekipe ne izgledaju kao u filmovima i ne ponašaju se tako, svaka ih škola ima. Družiti se s njima se može činiti privlačno, ali budi uvjeren, oni ti nikada neće biti pravi prijatelji. Obično je to ekipa koja ima lošije ocjene pa te lako mogu povući u ponor i uništiti ti šanse za upisom faksa koji si htjela. Ima i onih koji se nastoje isticati skupim stvarima, ali kao što je poznato: nije zlato sve što sija.

(www.teen385.dnevnik.hr)

pocket palma

Borba za očuvanje privatnosti i dostojanstva

U posljednje vrijeme, a pogotovo tijekom pandemije, svjedoci smo sve veće uporabe interneta kao sredstva pomoću kojeg se obavljaju razni poslovi koji dosad nisu bili osmišljeni za online platforme, a uz to se putem interneta i prate i završavaju godine u školama i na fakultetima. Osim toga, sve je veći broj aplikacija društvenih mreža na kojima mladi provode svoje slobodno vrijeme. Iako na prvi pogled djeluju zanimljivo, ove aplikacije donose i negativna iskustva, pa čak i traume adolescentima. Mladi se fizički udaljavaju jedni od drugih i pronalaze virtualno društvo.

Međutim, virtualni svijet, čiji smo dio gotovo svi na planetu trenutačno, a pogotovo mladež, nije uvijek sigurno mjesto za sve. U njemu mladi lako postaju žrtve cyber nasilja, mete vrijeđanja i uznemiravanja, a događaju se i puno gore stvari kao što je krađa identiteta,

Zatim, ta osoba može postati predmet ismijavanja, prijetećih poruka, a takve informacije mogu potaknuti nekoga i da toj osobi fizički naudi.

Istraživanja su pokazala i kako je svaki treći učenik tijekom proteklih godinu dana doživio neko uznemiravajuće iskustvo na internetu, a da je trećina istovremeno pretrpjela ili izvršila nasilje. Porazna je činjenica da čak polovica ispitanih srednjoškolaca sebe i osobe iz svog okruženja izlaže online rizicima.

Kako se zaštititi?

Beogradska otvorena škola (BOŠ) objavila je *Vodič za digitalnu sigurnost mladih – zaštita privatnosti i sprječavanje digitalnog nasilja*, a urednica vodiča i koordinatorica projekata BOŠ-a **Marija Todorović** izjavila je kako žrtva digitalnog nasilja može biti bilo tko.

»Mladi često ne prijavljuju nasilje zbog straha od posljedica, a nekada i ne znaju kome se mogu obratiti za pomoć. Zato je bitno informirati i obrazovati mlade o važnosti zaštite digitalne privatnosti, kao i o načinima prevencije zlouporabe privatnosti i reagiranja u slučajevima kada dođe do digitalnog nasilja«.

Autorica knjige *Sigurnost djece na internetu – vodič za*

roditelje **Katarina Jonev** smatra kako naglasak mora biti na educiranju djece, ali i roditelja i društva. Roditelji moraju voditi računa o tome kakav sadržaj njihova djeca prate na internetu, ali i obratiti pozornost na njihove aktivnosti na društvenim mrežama. Djeci se mora objasniti da ne trebaju komunicirati s ljudima koje ne poznaju i da paze kakve slike kače na svoje profile. Aplikacije poput *TikTok*-a mogu prouzrokovati probleme koji lako dovode do teških povreda i ugrožavanja života. Roditelji, kako Jonev smatra, moraju biti upućeni u sve što postoji na internetu i provesti više vremena razgovarajući sa svojom djecom bez osuđivanja, kako bi ih što bolje zaštitili.

Tomislav Perušić

skidanje i prodaja tuđih privatnih slika i snimaka, pa sve do ugrožavanja fizičke sigurnosti ukoliko se mladi susretnu s pogrešnim osobama, što je danas sve češće.

Vrijeđanje, ismijavanje i prijetnje

Istraživanje Ministarstva prosvjete i znanosti došlo je do podatka da je 21 posto srednjoškolaca spremno podijeliti osobne podatke s nepoznatim osobama, a da je 15 posto voljno i upoznati se s njima osobno. Takvo ponašanje mlade izravno dovodi u opasnost. Tu su šanse velike da dođe do primanja poruka neprikladnog sadržaja, kao što je vrijeđanje po etničkoj, rasnoj, vjerskoj ili seksualnoj osnovi, pa čak i do otvaranja grupa po društvenim mrežama gdje se šire lažne informacije o osobi.

Svestrani stvaralački opus

Ove godine, 1. kolovoza, navršilo se stotinu godina od rođenja kulturnoga velikana vojvođanskih Hrvata – književnika, glazbenoga pedagoga i skladatelja **Pavla Bačića**.

GODINE
NOVOG
PREPORODA

Rođen je 1921. godine u Subotici. Otac mu je bio **Martin**, a majka **Tereza** rođ. **Stipančević**. Djed mu je bio **Pajo Bačić**, suradnik *Nevena* i član *Pučke kasine*.

Osnovno i srednje obrazovanje stekao je u Subotici. Nakon toga, učio je glazbu u Zagrebu (glazbeni odjel srednje vojne škole u Zagrebu). Po povratku u Suboticu 1955., radio je kao glazbeni pedagog. Od tog vremena počinje njegova svestrana djelatnost na polju glazbene pedagogije, književnosti i kazališta.

Proza i kazalište

Bačić se proslavio po satiričnim pjesmama, dramama, esejima, kratkim pričama, djelima za djecu. U književne vode ušao je s pripovijetkom *Ludi Pipe*, koja je objavljena u časopisu *Novela film* u Zagrebu 1954. Od tog vremena počinje njegova živa suradnja u zagrebačkim i subotičkim časopisima i novinama (*Hrvatska riječ*, *Džepni magazin*, *Subotičke novine*, *Rukovet*, *Hrvatski književni list*).

Posebnu pažnju Bačić je poklanjao djeci. Napisao je više dječjih igrokaza, koji su brzo postali popularni. Igrani su diljem Jugoslavije i na srpskom, hrvatskom i mađarskom: *San male Vesne*, *Brzi vlak*, *Miki i družina*, *Novogodišnja noć*, *Uzbuna u zoološkom vrtu*.

I na polju komedija Bačić je ostvario zavidne rezultate. Njegova komedija u tri čina s glazbom i pjevanjem *Salašari*, silom varošani lijepo je primljena kod publike. Svim svojim kazališnim komadima Bačić je udahnuo život svojom scenskom glazbom.

Satira

Jedan od najkarakterističnijih Bačićevih književnih izričaja je svakako satira. Ona je u vrijeme ograničene slobode govora bila najpogodnije sredstvo za obraćanje širim masama upravo zbog svoje jednostavnosti, kratkoće, prijemčivosti i naizgled naivne, bezopasne prirode. Prostor za satirične sadržaje Bačić je dobio u *Subotičkim novinama*. Ondje su od 1962. do 1965. izlazili njegovi humoristično-satirični članci pod naslovom *Pismo malog Jovice*. Kruna njegovih postignuća na polju prozne satire je svakako zbirka priča *Smrti uprkos* (1970.).

Subotičke novine su objavljivale i njegove stihovne satire. One su postale omiljene u puku, pa ih je sabrao i obja-

vio u posebnim zbirkama: *Mozaik* (1967.), *Stihovna satira* (1968.) i *Oštro pero od gume* (1969.).

Još za života stekao je priznanje za književna postignuća. Ušao je u antologije poezije i proze **Geze Kikića** 1971. i *Književnost podunavskih Hrvata u 20. stoljeću Ante Sekulića*. Prevođen je i na druge jezike, a najviše na mađarski jezik.

Dio njegovih knjiga je digitaliziran i dostupan na internetskoj stranici Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata: www.zkvh.org.rs.

Glazba

Bačić je, bez sumnje, bio svestrani stvaralac, ali se najviše proslavio na polju glazbe, gdje je ostavio najtrajnije rezultate. Za to je uostalom imao najviše osnova, jer je bio glazbeni pedagog u Muzičkoj školi. Međutim, i izvan škole je bio aktivan. Bio je osnivač i član Ansambla za staru muziku (1973. – 1981). Prigodom *Memorijala Pere Tumbasa Haje* u Subotici 1969. objavio je knjižicu posvećenu liku i djelu ovog velikana tambure.

Napisao je više skladbi: *Duet za dva klarineta* (1968.), *Ti odlaziš* (1967.), *Pisma o kosi* (1970.), *Pozdrav* (1971.), *Kompozicija za solo-gitaru*, album (1974.), *Sonata za gitaru u tri stavka*, album (1975.), *Sonatina za violinu i gitaru u dva stavka* (1976.), *Deset lakih komada za gitaru* (1981.).

Također je pisao i književnu kritiku. Objavljivao je u *Subotičkim novinama* (1957.–64.) i beogradskim časopisima *Savremeni akordi*, *Zvuk* i *Pro musica*.

Vladimir Nimčević

ADELINE SMITH JE BILA DJEVOJKA U DOBI ZA UDAJU. KAKO JE RANO OSTALA BEZ MAJKE, KOJU JE POKOSILA GROZNICA. ODGOJENA JE S PUNO LJUBAVI OD STRANE OCA. ON JE BIO JEDNOSTAVAN ČOVJEK, FARMER, KOJI JE SKRBIO ZA SVOJU MALU PRINCEZU. ADELINE JE ŽIVJELA SRETNIO NA MALOJ FARMI.

OPET SAM USNULA TAJ SAN. MOJ SUDBINSKI ČOVJEK JE PRIŠAO K MENI. ALI MU NISAM USPJELA VIDJETI LICE.

NO, ČINLO SE KAKO NEŠTO NEDOSTAJE, NEŠTO ŠTO ĆE UNIJETI ZRAČAK JEDNE DRUGAČIJE LJUBAVI, KOJA ĆE NJENOM ŽIVOTU DATI DUBLJI SMISAO.

BALADA O ADELINE SMITH

... ALI JE DAKAKO TAKO ZGODAN I IMA LJEP OSMIJEH. BIO JE TAKO UGODAN I DOBAR. EHHH... GOJE TAKAV POSTOJI?

NJEN SAN JE NAGOVJESTIO SUDBINSKI SUSRET NA JAVI IJ JE OPET REFLEKSUA NJENIH ZATOMLJENIH NADANJA PRUŽILA TITRAJ ILUZIJ?

NEKA BUDE ŠTO BITI MORA. ALI IMAM NEKI ČUDAN OSJEĆAJ U TRBUHU DA ĆE DANAŠNJI DAN BITI IZIMNO VAŽAN. TKO ZNA, MOŽDA GA I UPOZNAM?

USPRKOS SNOVIMA NE MOGU DOVJEKA HODATI PO OBLACIMA. VALJA MI POĆI DO GRADA.

KAKVO KRASNO
PROLJETNO JUTRO. PO
SVEMU SE ČINI DA ĆE DAN
BITI UGODAN ZA JAHANJE.

HEEEY! TKO JE
TO USTAO TAKO RANO?
DOBRO JUTRO OČE
UPRAVO SAM KRENULA
DO GRADA U NABAVU.
TREBAŠ NEŠTO?

DOBRO JUTRO
MOJA MALA PRINCEZO.
KADA TE VIDIM TAKO SRETNU I
NASMIJANU NE TREBAM NIŠTA
VIŠE OD TOGA... OSMI MOŽDA
JEDNE VREĆICE DUHANA.
NO, SVAKAKO TI NE TREBAM
RECI DA BUDEŠ
OBAZRIVA

NE BRINI OČE.
ZNAŠ I SAM DA SAM UVIJEK
PAŽLJIVA. ŽDREBICA PEGGY ME
SLUŠA A ZNAŠ DA SAM I DOBRA
JAHČICA. NO SVAKAKO SE
DRŽIM PODALJE OD SUMNJIH
STRANACA.

OOOH SADA
VRATIT ĆU SE DO
MRAKA. BOOOO!

BOOOO!!!
ČEKAT ĆU TE
OVDE NA
VERANDI.

Od mraka ka svijetlu

Na 14. izdanju Međunarodnog festivala dokumentarnog filma *Beldocs* u Beogradu prikazan je i dokumentarni film *Psihomagija, umjetnost koja liječi* čileanskog redatelja **Alejandro Jodorowskog**. U biti, ovo dokumentarno ostvarenje zbir je dosadašnjeg rada Jodorowskog kako na polju umjetnosti tako i na polju psihomagije. Takoreći, Jodorowsky (poznat po filmovima *Sveta Planina*, *El Topo*, *Beskonačna poezija...*) paralelno sa svojom filmskom karijerom razvijao je i psihomagiju, termin, koji je kreirao upravo Jodorowsky sam.

U ne malom broju knjiga koje je ovaj autor napisao, Jodorowsky podsjeća da prava umjetnost mora liječiti a da bi čovjek postigao iscjeljenje, on, prije svega mora naučiti govoriti jezik nesvjesnoga, umjesto što pokušava nesvjesno naučiti jezik svjesnoga (psihoanaliza).

Fikcija i realno

Jodorowsky se u mladosti bavio poezijom, da bi potom razvio praksu u lutkarskom kazalištu, a onda je nastavio s postavljanjem kazališnih komada u Meksiku. Nakon nekoliko godina postavljanja svjetske drame na pozornicu, Jodorowsky se postepeno počinje odvajati od fikcije, te na scenu postavlja filozofske rasprave, knjige iz psihologije (**Eric Berne** *Koju igru igraš*), da bi se odvojio kako od fikcije tako i od glumaca (prikazivača). Usporedo, Jodorowsky upoznaje i tarot kojim se služi prije negoli odredi (psihomagijski) čin svojem klijentu. Vodeći se krilaticom da nesvjesno uvijek teži da ostvari okolnosti u kojima je zarobljeno (ukoliko se klijent iracionalno plaši da će umrijeti u četrdesetoj jer su njegovi preci umirali uvijek u četrdesetog godini, čin bi se zasnivao upravo na smrti u četrdesetoj kako bi nesvjesno ostvarilo svoju težnju, te je na kraju i prevazišlo), Jodorowsky takoreći umjetnost pronalazi u fankiji, u onome realnom, životnom. Kao i u njegovim filmovima (a budimo svjesni da Jodorowsky dolazi iz Južne Amerike gdje je tradicija vračeva, šarlatana i magije sastavni dio kulture i religije), Jodorowsky se okreće svijetu slika, asocijacija i, prije svega, simbola koje nesvjesno prima i prepoznaje (crna mačka koja prijeđe preko puta je primjer na koji način nesvjesno u ovome konkretnom slučaju prima poruku da će nešto loše dogoditi ukoliko osoba nosi već takvo naučeno uvjere-

nje). Osim toga, rad na obiteljskom stablu je također jedan dio ovoga procesa, pri čemu, Jodorowsky teži uočiti gdje se nalaze blokirane traume, neriješeni sukobi i problemi.

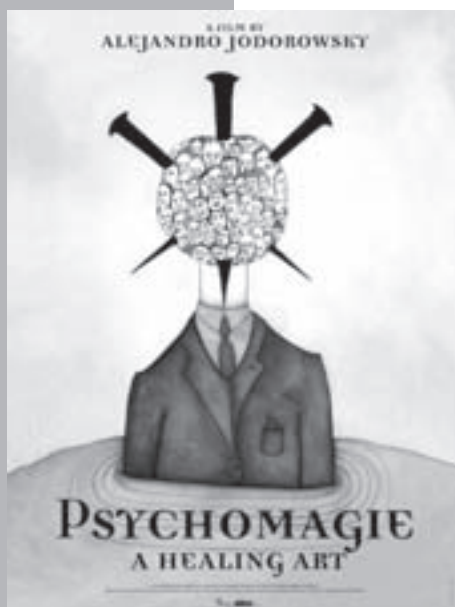
Procesi s klijentima

Film *Psihomagija, umjetnost koja liječi* prikazuje upravo čine (koje redatelj detaljno i podulje opisuje u knjizi *Psihomagija i psihošamanizam*) koje određeni klijenti koji su pristali na snimanje cijeloga procesa prolaze, te na kraju, nakon svakog uređenoga čina, ekipa filma bilježi klijenta i nekoliko mjeseci nakon izvedenoga čina kako bi ispratili tok iscjeljenja. Svaki čin ostavlja dojam ogromne količine bola koju klijenti uspijevaju izbaciti iz sebe, te je možda najupečatljiviji klijent koji dolazi zbog problema s mučanjem. U prvoj fazi upoznavanja s klijentom, on govori otežano i predstavlja okolnosti svog života s redateljem i (u ovom slučaju psihomago Jodorowskim). Klijent prolazi niz vježbi, od kojih zadnja podrazumijeva farbanje klijenta u zlatnu boju nakon čega on hoda ulicama Pariza. Nakon

niza oslobađajućih činova klijent otkriva kako više ne muca, te se priča završava nizom scena u kojima klijent ne može prestati govoriti od nevjerice i sreće. Isto, tako, Jodorowsky upućuje i na važnost kontinuiteta rada na sebi, jer psihomagijski čin može biti dobar početak ka iscjeljenju dok je napredak toga procesa uvjetovan radom klijenta na sebi.

Istodobno, svakom novom slučaju prethodi i scena iz nekog od filmova Jodorowskog koje jasno pokazuju primjenu ovakve sheme razmišljanja i u njegovoj umjetnosti čime je zaokružen cjelokupan rad ovog izvanrednog i autentičnog umjetnika koji je ovakvim načinom rada umjetnost uspio približiti čovjeku i njegovim potrebama. Na neki način, Jodorowsky postiže ono što je **Bertold Brecht** htio političkim kazalištem, a to je ukloniti fikciju i lijenost (buržoaskog kazališta), te usmjeriti gledatelja na akciju i razmišljanje. Jodorowsky, odlazi korak dalje – on gledatelja liječi i daje mu priliku ne samo da bude potaknut umjetničkim djelom već da bude dio njegovog nastajanja tako što će svoju bol transformirati u umjetnost.

Dejan Prčić

Svaka pjesma priča za sebe

Upoznajte grupu Sitzpinker. Oni su: **Danilo, Pavle i Dunja**, dolaze iz Beograda i ova skupina mladih ljudi je odgovorna za jedan od najboljih rock and roll singlova u proteklih godinu dana, pjesmu *Da li*. Iza sebe imaju jedan uzbudljivi EP – *Podlo poštovanje*, a svoju kvalitetu potvrđuju i novim singlom – *Sudan*, s kojim najavljuju svoj prvi album. Uglavnom, Sitzpinker su bend koji trebate otkriti što prije, a u međuvremenu, više o njihovim počecima, utjecajima i budućim planovima saznajte iz našeg razgovora s bendom.

KUŽIŠ?! Kako su se Sitzpinker okupili i koliko dugo svirate zajedno? Jeste li bili u nekim bendovima prije ovog?

Svo troje smo išli u istu srednju školu, Pavle i ja (Danilo) smo svirali zajedno praktično od kad se poznavamo, a Dunja je išla u muzičku školu. Na jednom ljetovanju na kojem smo se svo troje našli, Pavle je čuo Dunju kako pjevuši The Brian Jonestown Massacre, što je bilo sasvim dovoljno da je pozovemo da dođe s nama svirati kad se vratimo u Beograd. To je bilo prije otprilike četiri godine.

KUŽIŠ?! Koji su bendovi ili izvođači oblikovali vas i vaš zvuk?

Prvi bendovi koji padaju napamet su Metz, A Place To Bury Strangers, Thee Oh Sees, generalno noise/postpunk zvuk; Massive Attack, Terranova i Tricky da bi ispoštovali triphop, Ride, Brian Jonestown-i, ali volimo i hiphop, elektroniku, afrobit/soul/disko, a moraju se spomenuti i BaBa ZuLa i Shantel, Tamikrest i Dirmusic!

KUŽIŠ?! Nedavno ste izbacili novi singl *Sudan*. Moram reći kako mi se pjesma instant dopala nakon prvog slušanja. Pišete li i stvarate pjesme zajedno ili pojedinačno?

Kreativni proces je različit za svaku pjesmu, *Sudan* je nastao u periodu nakon zatvaranja *Bigz-a*, a prije nego što smo našli novi prostor za sviranje, pa smo se nalazili jedni kod drugih po stanovima. U kućnoj atmosferi smo se više igrali s loop-ovima, pa smo imali i slobodu da se igramo s gitarama, ali pjesmu nismo svirali u studiju dok nismo otišli da je snimimo. Neke druge pjesme smo svirali i razrađivali mjesecima, dok smo druge završavali nakon nekoliko dana. Najbitnije nam je da zamislimo *vibe* u koji želimo ubaciti pjesmu, kad svo troje osjećamo atmosferu pjesme nastaju lako.

KUŽIŠ?! Recite nam nešto više o albumu koji pripremate. Koliko dugo radite na njemu i kada izlazi (ako nije tajna!), kao i možemo li očekivati još pjesama u duhu mističnog *Sudana*?

Bitno je da se zvuk konstantno mijenja, za nas je svaka pjesma priča za sebe, svaka nova treba zvučati drugačije. Neko dođe s idejom za rif, ili komadom teksta, pa odatle mozgamo zajedno. Što se albuma tiče, spremamo ga proteklih godinu dana, dio pjesama je završen, jednu od njih, *Mustang*, očekujemo u listopadu, a o izlasku albuma još uvijek ne možemo ništa govoriti. Dogodine!

KUŽIŠ?! Koje bendove s domaće scene bi izdvojili i preporučili našim čitateljima?

Prije svega ostatak bendova iz Hali Gali ekipe, znači Proto tip, Šajzerbiterlemon, Gazorpazorp, Sv. Pseta, Vizelj, KoiKoi, Tipon, Johanbrauer, kao i Repetitor, Crvi, Strejt Mikiji, Roza koja nas uvijek oduševljava, novi Aufwiedersehen, i uvijek Goribora.

KUŽIŠ?! Hoće li biti nekih koncerata uskoro, ako da, kada i gdje vas možemo slušati?

Ništa za sad, fokusiramo se na završavanje novih stvari, mada jedva čekamo da se gledamo uživo uskoro...

Ivan Benčik

Beskompromisnost u odnosu prema osjetljivim temama

U okviru programa proslave Dana grada Subotice, Suvremena galerija Subotica tradicionalno predstavlja zavičajne mlade autore. Tako se do sredine listopada u toj ustanovi kulture može pogledati izložba **Aleksandre Dević** pod nazivom *Granice*.

Umjetnica se predstavila radovima (slikama, crtežima i ilustracijama) nastalim u proteklih nekoliko godina. Kako je u katalogu izložbe zapisao likovni umjetnik **Dragan Bibin**, rad Aleksandre Dević odlikuje beskompromisnost u odnosu prema osjetljivim

»U velikoj mjeri je nadahnuta ćilimom koji je bio prebačen preko čuvenog **Freudovog psihoanalitičkog kauča**. Upravo je na njemu razvijana teorija slobodnih asocijacija koja je kasnije inspirirala nadrealistički pokret. Freud je u svojoj praksi poticao pacijente da skoro iracionalno, bez filtera, istražuju najdublje misli i ideje. Za Aleksandru je zona unutar ćilima prostor gdje apsurd i smisao više nisu suprotni spolovi već jedna cjelina, gdje je nadrealizam očigledno iznad realnosti«, bilježi Bibin.

Dević se predstavila i dijelom svog stvaralaštva u području ilustracije, prije svega u domenu korica za knjige. Kako navodi Bibin, mnoga rješenja su našla primjenu u horror žanru, »ali onoj vrsti koja potiče tihi jezu gdje se opasnost samo naslućuje a granice stvarnosti se pomjeraju ili brišu«.

temama. Kroz duboko istraživanje vlastita iskustva ona dolazi do spoznaja koje imaju univerzalni karakter i na taj način suočava publiku s pitanjima koja se često ignoriraju.

»Aleksandra ne prilagođava teme svog istraživanja određenom likovnom medijumu, već naprotiv, bira tehnike, stilove i pristupe najpogodnije za izvornu zamisao. Ona ponekad kao sredstvo izražavanja koristi vizualne metafore koje se bogato i slojevito prožimaju stvarajući vizualnu poeziju, a opet, suprotno tome, nekada je veoma direktna kao npr. u seriji slika *Zagrljaj*. Naime, tu je uz minimum sredstava uspjela u nama potaknuti empatiju prema modelu, tako što nas podsjeća na tjelesni i senzorni osjećaj kada nam se zaustavi krvotok zbog dugotrajnog pritiska na neki dio tijela, koji zatim počne da crveni, trne i boli. Upravo je zbog te direktnosti vizualni jezik cijele serije likovno neutralan i pripada naturalističkom, realističnom pristupu«, navodi Bibin.

Serijska slika gdje je glavni motiv ćilim, kako ističe Bibin, provocira pitanja vezana za odnos subjektivne i objektivne realnosti.

Za vrijeme trajanja izložbe održavaju se i prateći programi, o čemu se možete informirati na internet-skoj stranici i društvenim mrežama Galerije.

Aleksandra Dević je rođena 1991. u Subotici. Godine 2011. upisuje odsjek slikarstva na Akademiji umjetnosti u Novom Sadu u klasi **Dragana Matića**, a nakon godinu dana prelazi na smjer Novi likovni mediji u klasu **Dragana Živančevića**. Nakon diplomiranja počinje s radom u industriji razvoja video igara čime se i danas aktivno bavi. Paralelno se bavi i ilustriranjem knjiga za djecu kao i djela klasične književnosti.

K. U.

Jesensko-zimska kolekcija

Polako ali sigurno završavamo s godišnjim odmorima i vraćamo se svakodnevnim aktivnostima, obvezama, školi... Uskoro dolazi onaj najnezgodniji prijelazni period između ljeta i zime, točnije jesenski period koji jako kratko traje. Iz tog razloga, zadnjih godina govorimo kako i nemamo pravu jesen nego kako iz sandala odmah prelazimo u čizme. Za vas otkrivam što će se nositi krajem ove godine kako bi već sada mogli da zavirite u svoje stare ormare ili ormare svojih mama jer nam se ove godine vraća moda s početka 2000-ih.

Kožni mantili

Prvi na spisku su kožni mantili koji dosežu sve do koljena i koji predstavljaju odličan detalj za taj prijelazni jesenski period. Ispod njega možete nositi svečanu ili poslovnu, kao i malo opušteniju kombinaciju za šetnju gradom i kavu s prijateljicama. Ono što je razlika u odnosu na 2000-te je ta što se sada bez problema kožni kaputi i mantili kombiniraju s tenisicama. Nećete pogriješiti ukoliko volite takav stil. Također, iz iskustva mogu reći da kupnjom ovakvih mantila nećete napraviti grešku jer ćete ga nositi godinama! Ipak, nemojte se razočarati ukoliko ga godišnje ogrnete tri ili četiri puta jer zaista brzo prelazimo iz ljeta u zimu. Savjetujem da birate klasičnije modele.

Shoper torbe

Sljedeće na listi su shoper torbe koje su veoma praktične jer su velike. Ukoliko se odlučite na kupnju na putu s posla ili škole, možete u nju staviti namirnice. Na isti način čuvate i okolicu jer ne koristite plastične vrećice. Ove torbe se u većoj mjeri slažu uz poslovne kombinacije, kao i one malo elegantnije. Tinejdžerkama je ovakva torba izuzetno praktična jer je pogodna za školu, a u isto vrijeme predstavlja i lijep modni komad. To je današnjoj omladini veoma bitno jer su oni, moramo priznati, zaista modno osvještani.

Svila

Dalje na popisu se nalazi jedan upečatljiv komad iz 2000-tih, po kojem su te godine i poznate. U pitanju

je svila. Svilene haljine, košulje i hlače... tih godina su ih svi nosili, ali njihova epoha nije dugo trajala. Ona se sada poslije toliko godina ponovo vraća i vidjeti ćemo koliko će se sada zadržati. Možda baš sada bude njeno zlatno vrijeme! Svilene haljine su isključivo za večernje izlaske i poslovne sastanke, me-

đutim, novije generacije ih kombiniraju uz ravne bijele tenisice, te sa bijelom majicom ispod haljice. Izgleda veoma neobvezno i slatko. Što se tiče svilenih košulja one se mogu kombinirati uz skoro sve. Uz poslovne hlače i suknje, farmerice, teksas suknje... tek ćemo vidjeti uz što sve one idu. Što se mene tiče, svila ide uz isključivo elegantnu obuću ali nemojte se iznenaditi ukoliko vidite i »bakandže« i tenisice uz svilene suknje i haljine. Trendovi danas vraćaju staru modu, ali je i modificiraju.

Oversize jakne

Ukoliko tražite zimsku jaknu za ovu i narednu sezonu, preporuka su oversize jakne koje djeluju dva ili tri broja veće nego što vam je potrebno. Prednost ovih jakni je ta što se zaista možete ušuškati u nju i sigurno se nećete smrznuti kada dođe ona prava zima. Oversize jakne dobro stoje svima i u zavisnosti od modela mogu biti sportske, ali i malo elegantnije i duže.

Ravne čizme s debelim đonom

Što se obuće tiče, zadržavamo se kod prošlogodišnjeg modela, a to su ravne čizme s debelim đonom, one koje dođu do malo iznad gležnja. Dobro se kombiniraju, udobne su i sada variraju u raznim bojama. Beige čizme ove jeseni su, po meni, pun pogodak, jer se uz sve lijepo kombiniraju, a uz to imaju neki prefinjeni izgled, ma kakvog god stila da su.

Nadam se da će vam ovi savjeti biti korisni za nadolazeći period te da se polako pripremate za hladnije vrijeme. Moda je uvijek nepredvidiva, a ovi modni detalji vam zaista mogu olakšati potragu sjajnih zimskih odjevnih kombinacija.

Milijana Nimčević

Europska noć istraživača 2021.

Europska noć istraživača 2021. bit će održana danas (petak, 24. rujna) od 16 do 22 sata, u Tehničkoj školi Ivan Sarić (Trg Lazara Nešića 9) u Subotici. Organizatori pozivaju sve zainteresirane da zajedno istražuju u omiljenoj znanstvenoj manifestaciji. Naziv projekta Noći istraživača 2021 je *Reconnect Upgrade 3.0* (Use of Projects Games, Research And Digital in Education), a glavna tema je *European Green Deal* (Europski zeleni dogovor).

Tavankutski festival voća

XI. po redu Tavankutski festival voća i autohtonih rukotvorina održava se sutra (subota, 25. rujna) na Etnosalašu »Balažević« (Ulica Nikole Tesle 16) u Donjem Tavankutu, s početkom u 10 sati. Kako or-

ganizatori navode, manifestacija je posvećena predstavljanju gospodarskih potencijala i proizvoda, autentičnih rukotvorina, kao i proizvoda starih zanata, a ujedno je i afirmacija gospodarskog i stvaralačkog potencijala Tavankuta.

Employer branding festival

Prvi employer branding festival u Srbiji *Empple* bit će održan 1. listopada, s početkom u 10 sati u *Barrel House* u Beogradu, dok se programu može prisustvovati i online. Organizatori navode kako *Empple* festival promovira i podstiče employer branding

prakse u cilju kreiranja boljeg ekosustava zapošljavanja i percepcije employer branding-a kao struke koja ima relevantan doprinos bussinesu. On je zamišljen da sudionicima pruži odgovore na pitanja kako razmišljaju i rade neki od najvećih employer branding stručnjaka kroz predavanja, koje su to uspješne prakse u Srbiji i zašto kroz nagrađivanje istih, kao i tko se zapravo bavi employer branding-om i tko želi započeti svoju karijeru kroz online ili uživo upoznavanje ostalih posjetitelja. Zainteresirani za kupovinu karata i detaljnu agendu mogu posjetiti adresu: <https://empple.rs/>.

Studentska IT konferencija

Prva studentska IT konferencija *We are the FUTURE of IT* bit će održana četvrti put od 11. do 14. listopada na Zlatiboru. Organizatori navode kako je cilj projekta da okupi studente IT sektora sa svih fakulteta u Srbiji radi razmjene informacija i iskustava različitim načinima pristupa i rješavanja problema u oblasti informacijskih tehnologija, upoznavanja s načinom rada i poslovanjem IT kompanija u Srbiji, stjecanja novih znanja i vještina, ostvarivanja kontakata i upoznavanja s ljudima iz gospodarstva, kao i uspostavljanja trajnog profesionalnog kontakta i suradnje.

Događaj se realizira kroz četiri dana koja su ispunjena predavanjima, radionicama, panel diskusijama i raznim aktivacijama kao što su kvizovi i natjecanja, kao i aktualnim sajmom na kom studenti imaju priliku doći u neposredan kontakt s predstavnicima kompanija. Prijave za sudjelovanje su otvorene i moguće putem linka: www.wearethefutureofit.org/prijave.

PREPORUKA

Lelee — Čuka nije pumpa

Grupa Lelee dolazi iz Ljubljane. Lelee je trio i zastupaju jedan moderan rock zvuk, koji je najviše inspiriran britanskim indie gitarskim zvukom od osamdesetih pa naovamo. Taj zvuk je istina, doživio svoj vrhunac u pretprošlom desetljeću kada su grupe poput Franza Ferdinanda, Arctic Monkeysa ili čuvenih The Strokesa žarili i palili po svim svjetskim ljestvicama i festivalima. Na prvi pogled, nema tu mnogo filozofije, gitara, bas, bubanj i žurka može početi.

Čuka nije pumpa broji devet pjesama, uglavnom su rađene po starom punkerskom pravilu po kom su 3 minute dovoljne da se kaže sve što se ima za reći. Inače, treba istaknuti kako su neke pjesme rađene na srpskom, a neke na slovenskom (članovi benda su iz Slovenije, Srbije i Makedonije) i to doprinosi raznolikosti albuma. Album je objavljen za slovensku izdavačku kuću Monlee Records i u cjelini je dostupan na Youtube-u, kao i na streaming platformama.

Izdvajamo numere: *Kopnež*, *Ništavilo*, *Poželuvam* i *Srce*.

I. Benčik

GLAZBA

Respect

Trenutno se u kinima prikazuje film *Respect*, dugo očekivana biografska drama o životu poznate soul pjevačice **Arethe Franklin**, u kojoj glavnu ulogu tumači dobitnica Oscara **Jennifer Hudson**. U filmu je prikazan Arethin put od djevojčice koja je pjevala u lokalnom crkvenom zboru do američke superzvijezde koja je dostigla međunarodnu slavu. Ona je na vrhuncu slave, nakon velikih problema s alkoholom, u siječnju 1972. godine, odlučila vratiti se tamo gdje je i počela, u svijet gospel glazbe. Film je protkan glazbom, a neki od hitova Arethe Franklin koji se mogu čuti su: *Respect*, *I Say A Little Prayer*, *Think (You Make Me Feel Like A) Natural Woman* i *Do Right Woman, Do Right Man*.

Film je režirao **Liesl Tommy**, a u njemu još igraju i **Forest Whitaker**, **Marlon Wayans**, **Audra McDonald**, **Marc Maron**, **Tituss Burgess** te poznata pjevačica **Mary J. Blige**.

K. I. I.

FILM

Mala čajana u Tokiju

Roman **Julie Caplin** spaja jednostavnu putopisnu priču o dalekoj zemlji izlazećeg sunca s nježnom ljubavnom pričom dvoje ljudi koji se nakon dugo vremena ponovno nađu. Glavna junakinja, Fiona, zaljubljena je u Tokio, njegove prometne i široke ulice, nebodere i mirisne restorane. Ona je stvorila viziju o tome kakvo je mjesto, a kad ga napokon posjeti, shvatit će da je Tokio puno više od svega toga – pomalo je grub, ali pristojan, ispunjen ljudima različitih kultura, religija i poslovnog profila, što ga čini utopijom za kozmopolite. Iako se sjeća raznih uspomena na svom putovanju i pokušava sastaviti sliku vlastite ličnosti, ona sasvim slučajno, sreće čovjeka koji joj je slomio srce. Julie Caplin pokušava priču o ljubavnom paru, koji je dobio drugu priliku, staviti u kontekst učenja o sebi i napretka, kako bi pokazala da je potrebno razumjeti sebe kako bismo mogli istinski voljeti druge.

A. I. Darabašić

KNJIGA

